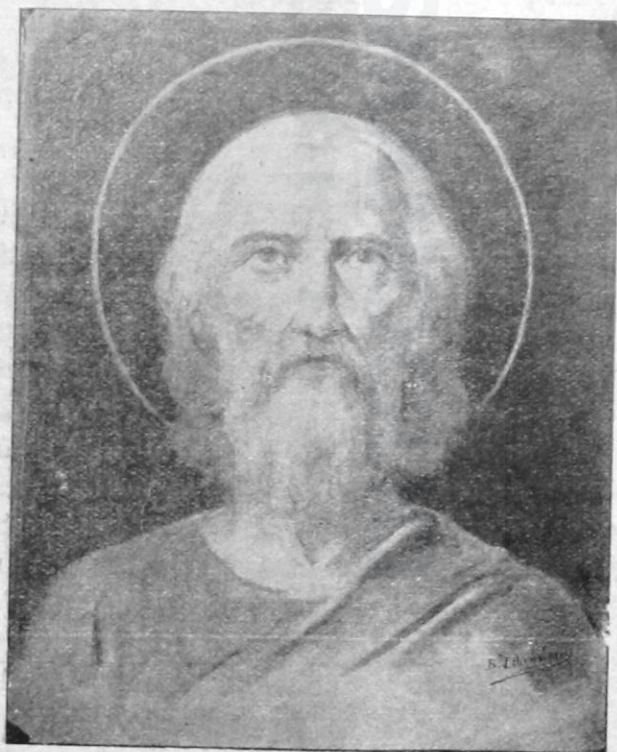

ΙΕΡΟΣ ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΠΡΟΝΟΙΑ: ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΔΑΠΑΝΗ: ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ τῇ 23 Φεβρουαρίου 1913 | ΑΡΙΘ. 99

Ο ΙΕΡΟΣ ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ

Ἡ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΟΠΡΕΠΟΥΣ ΠΡΕΣΒΥΤΟΥ, ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ.

« Κύριε ὁ Θεός, ὁ Παντοκράτωρ, ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ εὐλογητοῦ
« Σου παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὴν περὶ Σοῦ γινώσκον
« εἰλήφαμεν, ὁ Θεὸς Ἀγγέλων καὶ πάσης κτίσεως, παντός τε τοῦ γέ-
« νους τῶν δικαίων, οἱ ζῶσιν ἐνώπιόν Σου, εὐλογῶ Σε, ὅτι ἠξίωσάς
« με τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας ταύτης τοῦ λαβεῖν μέρος ἐν ἀριθμῶ τῶν
« μαρτύρων, ἐν τῷ ποιηθῆναι τοῦ Χριστοῦ Σου, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς
« αἰωνίου ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ Πνεύματος Ἁγίου,
« ἐν οἷς προσδεχθείην ἐνώπιόν Σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσ-
« δεκτῇ, καθὼς προητοίμασας, καὶ προεφανέρωσας καὶ ἐπλήρωσας ὁ
« ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς Θεός διὰ τοῦτο καὶ περὶ πάντων Σε ὕμνω,
« Σε εὐλογῶ, Σε δοξάζω διὰ τοῦ αἰωνίου καὶ οὐρανίου Ἀρχιερέως
« Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀγαπητοῦ Σου παιδός, δι' οὗ σοὶ σὺν αὐτῷ καὶ
« Πνεύματι Ἁγίῳ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς μένοντας αἰῶνας. Ἀμήν ».

Σήμερον, ἀγαπητοί μου ἀνα-
γνώσται, ἡ πρὸς ὑμᾶς ἑμίλια μου
ὡς θέμα ἔχει τὰς τελευταίας ἐκεί-
νας λέξεις τῆς κραταίᾳς καὶ ἀξιο-
μνημονεύτου ἐκείνης προσευχῆς,
τὴν ὁποίαν ἔχων εἰς τὰ θνήσκοντα
χείλη του ἀφῆκε τὰς τελευταίας
του πνοᾶς ὁ μέγας πρεσβύτερος, οὐ-
τινος σήμερον ἐπιτελοῦμεν τὸν
ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν μαρτυρικὸν
θάνατον.

Τὸ μέγα τοῦτο καὶ κολοσσιαῖον
στάδιον, τὸ ὁποῖον ἐκτινέται πρὸ
ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Πάγου, εἶνε ὁ Γολ-
γοθᾶς τῆς Σμύρνης καὶ ὅλης τῆς
Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ πρὸ 1755

εἰῶν ἀντήχησε τοῦτο ἀπὸ τὴν
ἐπιθανάτιον ταύτην ἰαχὴν, ὅπο-
τε τὸ μέγα θῦμα ὁ Ἱερεὺς Πολύ-
καρπος, ἀξιωθεὶς νὰ καταλεγῆ ἐν
τῷ ἀριθμῶ τῶν μαρτύρων καὶ νὰ
πίῃ τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἔπιε
καὶ ὁ Χριστός, καὶ νὰ βαπτισθῆ
τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος, προση-
νέχθη καὶ ἐσφάγη καὶ ἐκάη καὶ
παρέδωκεν εἰς τὸν Πλάστην τὸ
πνεῦμά του ἐν μέσῳ τῶν φλο-
γῶν καὶ διὰ τῶν λογχοσμῶν τῶν
δημίων, ὡς ἱερὰ ὀλοκάρασις καὶ
ὡς μέγας Κριός.

Ἡ ἐπιθανάτιος αὕτη προσευ-
χὴ εἶνε πλήρης οὐρανίου καὶ ἀ-

φθάστου μεγαλείου, καὶ ὡς τοι-
αύτη πρέπει νὰ μελετᾶται μετὰ
εὐλαβοῦς προσευχῆς καὶ τοῦτ' αὐ-
τὸ μετὰ συνεχομένης πνοῆς, διότι
ἡ προσευχὴ αὕτη ἐμφανῶς ἀπο-
δεικνύει καὶ ἀναμνησκει ἡμᾶς
δι' ἡλικίων, καὶ ἀκαταλήπτων δι'
ἡμᾶς τὴν σήμερον, θυσιῶν ἐκρα-
ταιώθη καὶ ἀνεπτύχθη τὸ ἐν τῷ
αἵματι τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ
πεφυτευμένον καὶ κατηρδευμένον
δένδρον τῆς Χριστιανικῆς μας πί-
στεως, ὑπὸ τὴν δροσιτικὴν σῆ-
μερον σκιάν τοῦ ὁποῖου ἀναπαύ-
ονται τὰ εὐγενέστατα τῶν ἐθνῶν
τῆς γῆς.

Ἀναγράφων ἐνταῦθα τὴν θαυ-
μαστὴν ταύτην προσευχὴν κατὰ
τὴν σήμερον ἑορτήν, οὐδὲν ἄλλο
σκοπῶ, εἰμὴ νὰ καλέσω πάντας
ὑμᾶς νὰ ἐπικοινωνήσητε ἐγγύτε-
ρον πρὸς τοὺς θαυμαστοὺς ἐκεί-
νους χρόνους, πρὸς τοὺς μεγαλό-
φρονας ἐκείνους ἄνδρας, πρὸς τὰ
ὑπέροχα ἐκείνα τῆς μεγαλοψυ-
χίας ἰδεώδη ἐκείνων, καὶ ἐξυ-
μνῶν τὰ ἐν τῷ Σταδίῳ τούτῳ ἐ-
πιτελεσθέντα νικηφόρα ἐκείνων
παλαίσματα νομίζω ὅτι θὰ διανοί-
ξω ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρ-
δίαν, ἵνα αἰσθανθῶμεν βαθύτε-
ρον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ λατρεύσω-
μεν καὶ ἡμεῖς καὶ προσκυνήσωμεν
ἀληθέστερον καὶ πνευματικώτε-
ρον μετὰ πάσης εὐορκίας καὶ αὐ-
ταπαρνήσεως τὸν ἐν Τριάδι ἀλη-
θῆ Θεὸν τῶν Χριστιανῶν, ὅστις
ἠυδόκησε νὰ καταστήσῃ καὶ ἡμᾶς

κοινωνοὺς τῆς ἀγιωτάτης αὐτοῦ
θρησκείας.

Ἄν τὴν πλήρη μεγαλοψυχίας
ταύτην προσευχὴν παιδιόθεν δι-
δαχθῶσιν ὡς δεῖ οἱ Χριστιανό-
παιδες τῶν Σμυρναίων, θὰ μά-
θωσιν, ἄνδρες γενόμενοι, πλή-
ρεις μεγαλοψυχίας νὰ βαλῶσιν
καὶ αὐτοὶ ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων
κινδύνων καὶ διωγμῶν, οἵτινες
ἐπεκρεμάσθησαν κατὰ τῆς φυ-
λῆς ἀπὸ μακρῶν χρόνων καθ' ὅ-
λην τὴν Ἀσίαν τὴν Μικράν, καὶ
τοὺς ὁποίους ν' ἀπωθήσωσιν εἰς
αὐτοὺς θὰ λάχῃ τὴν αὖριον ὁ μέ-
γας καὶ εὐγενὴς καὶ τρισένδοξος
κλῆρος.

Ἡ προσευχὴ πᾶσα εἶνε εἰς δι-
θύραμβος, εἰς παιάν, εἰς εὐχαρι-
στήριος ὕμνος, ἐν ἐγερτήριον σάλ-
πισμα πλήρες οὐρανόθεν παραμυ-
θίας. Καὶ ἐπειδὴ πᾶν ὅτι ὁμολο-
γεῖ τις ἐν μέσῳ τῶν βασάνων εἶνε
ἀληθέστερον καὶ φυσικώτερον καὶ
ὑψηλότερον καὶ θειότερον παρὰ
ὅτι ἐν τῇ μέτῃ τῆς χαρᾶς ἐν μέ-
σῳ τῶν παιδροτήτων τῆς ζωῆς
διαφεύγει τῶν χειλέων του, διὰ
τοῦτο ἡ προσευχὴ αὕτη περιέχει
πᾶν ὅτι πράγματι καὶ ἀληθῶς ἠ-
σθάνετο ἡ καρδία τῶν μαρτύρων
διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ πᾶν
ὅτι καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ αἰσθα-
νώμεθα διὰ τὸν Χριστόν, τὸν σώ-
σαντα καὶ ἡμᾶς.

Τὰ θνήσκοντα χεῖλη τῶν Χρι-
στιανῶν μαρτύρων ἀπήγγελλον
τοιαύτας προσευχάς καὶ ἀπὸ τῶν

ἀμφιθεάτρων, ὅπου κατεσπαράττοντο ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων τὰ σώματα τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τῶν Σταδίων, ὅπου ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φλόγας οἱ μάρτυρες πρὸς τέρψιν τοῦ διεφθαρμένου ὄχλου τῶν ἐθνικῶν ἀπὸ τῶν ὑπογείων, καὶ σκοτεινῶν εἰρηκτῶν καὶ κατακομβῶν, ὅπου κατέφευγον δι' ἀσφάλειάν των, ἀντήχουν τοιοῦτοι θεοπρεπέστατοι ὕμνοι, οἵτινες ἀπέβησαν κοινὸν κτήμα ὄλων κατόπιν τῶν Χριστιανῶν, καὶ οἱ ὅποιοι ἐξυμνοῦντες τὰ μεγαλεῖα τῆς νέας θρησκείας συνετέλεσαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὴν ταχύτεραν ἐξάπλωσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Μάτην διὰ τοιούτους ἥρωας καὶ ἀθλητάς, διὰ τοιούτους μεγαλοψύχους ἀνδρας, διὰ τοιούτους πλήρεις αὐταπαρνήσεως Γίγαντας ἢ τέχνη τῶν τότε δημίων ἐφεύρισκε νέας καθ' ἐκάστην φρικωδέστερας βασάνους· αὐτοὶ ἐθριάμβευον ἐκάστην νέα ἐφεύρεσις νέων κολαστηρίων ἐγίνετο ἀφειτηρία νέων κατακινήσεων καὶ θριάμβων. Ἡ πίστις των εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Θεόν των ἐνίκα. Ἐκάστη πυρὰ, ὅπου κατεκαίοντο νέοι μάρτυρες, μετεβάλλετο εἰς νέον τρόπαιον νίκης. Πᾶσα σκοτεινὴ φυλακὴ, ὅπου ἐρρίπτοντο, ἐγίνετο νέα Ἐκκλησία. Οἱ Χριστιανοὶ μὲ τοιαῦτα θούρεια ἄσματα εἰς τὰ χεῖλη κατεφρόνουν καὶ τὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον.

Πλήρεις δὲ μεγαλοψυχίας προσήρχοντο μεθ' ἑκάστον διωγμὸν καὶ μετὰ πᾶν φρικαλέον μαρτύριον νέοι προσήλυτοι, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων ἐπολλαπλασιάζετο.

Τί χρόνοι ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀδελφοί μου! οἱοὶ μεγαλόψυχοι ἄνδρες ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ μάρτυρες! οἶα σεμνὰ καὶ ὑπέροχα ἰδεώδη ἐθεράπευον οἱ ἀοίδιμοὶ ἐκεῖνοι, καὶ ἐθεώρουν πάντα τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου ὡς σκύβαλα!

Οὐδὲν κατώρθον ἢ ἀποτρέψη τοὺς μεγαλοψύχους ἐκείνους ἀνδρας ἀπὸ τοῦ ἀγίου αὐτῶν ἔργου, τὸ ὅποιον ἦτο ἡ ὑπηρεσία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ διακονία τοῦ λόγου, οὔτε διωγμοί, οὔτε ἀλύσεις, οὔτε θηρία, οὔτε βάσανοι, οὔτε βίαιοι καὶ σκληροὶ ἐπαγόμενοι θάνατοι.

Ἐβλεπον ἐκεῖνοι τὰ ἀλγεινότετα βασανιστήρια, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων κατέλυον τὸν βίον οἱ συνεργάται καὶ οἱ διδάσκαλοι των· ἔβλεπεν ὁ Πολύκαρπος τὰς βαρείας ἀλύσεις, μὲ τὰς ὁποίας δεδεμένος ὁ Θεοφόρος Ἰγνατίος ἐν μέσῳ λεοπάρδων στρατιωτῶν ἐστέλλετο εἰς Ρώμην, ἵνα καταφάγῃ ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ παρὰ τῶν λεόντων, καὶ κατεφίλει τὰ δεσμὰ ταῦτα τοῦ Ἰγνατίου κλαίων ὁ Πολύκαρπος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κρύψῃ τὴν ζηλοτυπίαν του διὰ τὰ δεσμὰ ταῦτα, τὰ ὁποία ἤσχετο νὰ φορέσῃ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ

ὁποῖα ἐνηγκαλίζετο καὶ δὲν ἐνόει ἢ ἀποσπασθῆ αὐτῶν καὶ τὰ ὠνόμαζε « δεσμὰ θεοπρεπέστατα, μαργαρίτας πνευματικούς, τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν ».

Ἐβλεπον οἱ Χριστιανοὶ τὰς καινουργίας φλόγας, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων κατέλυε τὸν βίον ὁ Πολύκαρπος ἐν τῷ Σταδίῳ· ἔβλεπον τοὺς λογιζομένους τῶν μαινομένων ἐθνικῶν στρατιωτῶν· ἔβλεπον τοὺς θανάτους, πρὸς οὓς ἐπάλαιεν ὁ Ἰερὸς πρεσβύτερος, ἤκουον πῶς ὠρῶντο οἱ δῆμιοι κατ' αὐτοῦ, ἔβλεπον τὸν ψυχρὸν τάφον, ὅστις ἐδέχετο τὰ στερεώτερα μέρη τῶν ὀστέων του, ὅσα δὲν κατέκαυσε τὸ πῦρ, καὶ ὅμως τὰ βασανιστήρια ταῦτα ἐγίνοντο ἀντικείμενα λατρείας, καὶ οἱ τάφοι οὗτοι τῶν ὑπὲρ πίστεως θνησκόντων μετεβάλλοντο εἰς ἱεροὺς τόπους τῶν συνελεύσεων τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ὅπου συνερχόμενοι κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ἰδίως τὰς Κυριακὰς ἀνεένουν τοὺς ὄρκους των, ὑπισχοῦντο ἢ ἀκολουθήσωσι καὶ αὐτοὶ μεγαλοψύχως καὶ ἀτρομήτως τὰ παραδείγματα τῶν πρὸ αὐτῶν.

Ἐκ τῶν τάφων τῶν μαρτύρων, ἐκ τοῦ τόπου τοῦ μαρτυρίου των, ἐκ τῆς θέας τοῦ Γολγοθᾶ, τῶν ἀμφιθεάτρων καὶ τῶν Σταδίων, ἤντλουν νέον θάρρος καὶ ἐνεπνέοντο τὰ κάλλιστα καὶ ὑψίστα τῶν διδαγμάτων, ὡς συμβαίνει σήμερον καὶ δι' ἡμᾶς μὲ τὸν τόπον

τούτου τοῦ Κρανίου, μὲ τὸν Γολγοθᾶν τοῦτον τῆς Ἰωνίας, ὅπου ἐστερεώθη κρατερός ἐν μέσῳ τῆς πατρῴας ταύτης γῆς ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκαστος τόπος, ἐκάστη σπιθαμὴ γῆς, ὅπου ἐκηρύχθη ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, ἔχει καὶ τὸν ἑαυτῆς Γολγοθᾶν, ὅστις εἶνε πάντοτε ἢ δόξα καὶ ὁ στέφανος τῆς καυχήσεως δι' ἐκάστην κατὰ τόπους Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τὴν Χριστιανικὴν μας Σμύρνην ὁ τόπος οὗτος τοῦ Κρανίου, εἶναι ὁ Γολγοθᾶς οὗτος ὁ ὑπερνεστιῶς, ὅπου ἐμαρτύρησεν ὁ ἔσχατος καὶ μέγιστος τῶν Ἀποστολικῶν ἀνδρῶν Ἰερὸς Πολύκαρπος, οὗτινος ἡ ὑστάτη προσευχή, τὸ κύκνειον ἄσμα του ἐν μέσῳ τοῦ Σταδίου τούτου, εἶνε ὁ πολυτιμότερος τῶν θησαυρῶν δι' ἡμᾶς, ὅσοι εἴμεθα διάδοχοι τοῦ θρόνου του καὶ κληρονόμοι τῆς ἐνδόξου καὶ ἀφθάρτου κληρονομίας τῆς καλῆς Χριστιανικῆς δόξης, ἣν κατέλειπεν ἡμῖν ὁ σήμερον δοξολογούμενος πολιοῦχος τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως Μάρτυς, καὶ ἡ ὁποία σήμερον ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ καταγγέλλεται ἅμα καὶ καταγγέλλει ἀπανταχοῦ τῆς γῆς οἱ ἢ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Πολυκάρπου, ἢ χριστιανικὴ Σμύρνη ζῆ ἐν Χριστῷ, καὶ ἐπιτελεῖ τελεσφόρως τὸν προορισμὸν τῆς, καὶ ὅτι τὰ τέκνα τῆς μεγάλης τοῦ θεοπρεποῦς τούτου πρεσβύτου

ψυχῆς, οἱ εὐσεβεῖς Σμυρναῖοι, καὶ διὰ τῆς Χριστιανικῆς των ἀ-
μνήμονες τῆς ὑστάτης προσευ-
χῆς τοῦ πολιούχου τῆς πόλεως
των, μνήμονες τῶν γεγαυμένων πα-
λαισμάτων τοῦ ἐνδόξου συμπο-
λίτου Ἀθλητοῦ των, ἀγωνίζονται
καὶ διὰ τῆς ὀρθῆς των πίστεως,

καὶ διὰ τῆς Χριστιανικῆς των ἀ-
γάπης καὶ διὰ τῶν γενναίων ἐμ-
πνεύσεων τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ
φιλοπατρίας των πρὸς νέους θρη-
άμβους τῆς ἀγιωτάτης θρησκείας
τοῦ Ἰησοῦ. Ἀμήν!

† Ὁ Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁμιλία εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν, τὴν ἀναγιγνω-
σκομένην ἐπ' Ἐκκλησίας τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυροφάγου
καὶ τῇ ἑσπέρῃ τῆς Τρίτης τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῶν νη-
στειῶν εἰς τὸν ὄρθρον.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

«Ἐλεπεν ὁ Κύριος. Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ
πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμ-
προσθέν σου, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύ-
μαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μι-
σθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ σου τί ποιεῖ
ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων
ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔση ὡ-
σπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλα-
τειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμήν λέγω ὑ-
μῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ, ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖ-
όν σου, καὶ, κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ
καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευ-
χόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὡσπερ οἱ ἐθνικοὶ· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλο-
γίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ Πατήρ ὑ-
μῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑ-
μεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομα σου· ἐλθέτω ἡ βασι-
λεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡ-
μῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ
ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ
ῥῆσαι ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δό-
ξα, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν». (Ματ. ΣΤ', 1—13).

Ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ προσευχὴ καὶ
ἡ βαττολογία ἀποτελοῦσι τὰ ἀντικεί-
μενα, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῇ
ἀναγνωσθείσῃ ἡδὴ Εὐαγγελικῇ πε-
ρικοπῇ. Ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐπιστῶμεν
τὴν προσοχὴν ἡμῶν μερικώτερον ἐ-

πὶ τῆς προσευχῆς, ὑπὸ τῆς Φαρισαϊ-
κῆς ὑποκρίσεως καὶ τῆς βαττολογί-
ας τῶν ἐθνικῶν διαστραφείσης τότε
παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, παρ' ἡμῖν δὲ
σήμερον διὰ σοφισμάτων, ἐντεῦθεν
λαμβάνομένων, οἰκτρῶς ἐπιβουλο-
μένης.

Θρησκεία ἄνευ προσευχῆς καὶ
προσευχῆ ἄνευ θρησκείας εἶναι τι ἀ-
κατάληπτον ὀρθῶς ἄρα δυνάμεθα
νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι
τόσον παλαιὰ ὅσον καὶ ἡ θρησκεία.
Καὶ τῷ ὄντι, καθὼς οὐδαμοῦ εὐρίσκο-
μεν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν ἄνευ θρη-
σκείας, οὕτως οὐδὲ θρησκείαν ἄνευ
προσευχῆς, ἄνευ θείας λατρείας Ἡ
ἱστορία τοῦ κόσμου παρουσιάζει εἰς
ἡμᾶς καὶ αὐτοὺς τοὺς προσκυνοῦντας
τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα γονυπε-
τοῦντας ἐνώπιον αὐτῶν καὶ μετ' αὐ-
τῶν συνομιλοῦντας διὰ τῆς προσευ-
χῆς. Ἡ προσευχὴ εἶναι ὁμιλία μετὰ
τοῦ ὑπερτάτου ὄντος· τὸ λατρεύειν
τὸν Θεὸν εἶναι ἴσον μὲ τὸ ἀναστρέ-
φεισθαι καὶ ὁμιλεῖν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Πῶς εἶχον τὰ περὶ προσευχῆς πα-
ρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, περὶ τούτου εἰδι-
κάς καὶ μερικὰς διατάξεις δὲν εὐ-
ρίσκομεν ἐν τῷ μωσαϊκῷ νόμῳ, οὐ-
τε τὸ ποῦ καὶ πῶς ὀφείλον νὰ προσ-
εύχωνται οἱ Ἰσραηλιταὶ λέγεται ἐν
αὐτῷ, οὔτε τὸ πότε καὶ ποσάκις τῆς
ἡμέρας ὀρίζεται· ὅτι ὅμως πολλοὶ
τῶν εὐλαδωστέρων Ἰουδαίων προσ-
εῦχοντο ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν παν-
τὶ καιρῷ, φανερόν γίνεται καὶ ἐξ
ἄλλων πολλῶν, ἰδίως δὲ ἐκ τῶν ψαλ-
μῶν τοῦ προφητᾶνακτος Δαβίδ, ὅ-

στις πσλλάκις καὶ ἐν ὧρα νυκτὸς
προσευχόμενος κατέδρεχε διὰ τῶν
δακρῶν τὴν στρωμνὴν αὐτοῦ. Συ-
νήθως δὲ προσεῦχοντο οἱ Ἰουδαῖοι
τρὶς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς
τραπέζης καὶ πρὸ πάσης ἄλλης σπου-
δαίας ἐπιχειρήσεως, καὶ μόνοι κατ'
ἰδίαν καὶ ὕστερον ἐν τῷ ναῷ τοῦ
Σολομῶντος καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς
μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν. Ὅσον
ὅμως ὀλιγότερα περὶ τούτων διελάμ-
θανεν ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως, τόσον
περισσότερας ἐξ ἐγκντίας διατάξεις
εὐρίσκομεν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας διδα-
χὰς τῶν ῥαβδίνων καὶ διδασκάλων
τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, τὰς περιεχομέ-
νας εἰς τὰ βιβλία αὐτῶν καὶ ἰδίως
εἰς τὸ βιβλίον τὸ λεγόμενον Ταλμούθ.
Κατὰ τὰ παραγγέλματα τούτων, ἐπι-
στάσης τῆς ὥρας τῆς προσευχῆς, οἱ
Ἰουδαῖοι ὀφείλον νὰ διακοφῶσιν οἰ-
ανθῆποτε ἐργασίαν εἶχον καὶ νὰ προσ-
ευχηθῶσι· τοῦτο ἔπρεπε νὰ πράτ-
τωσι καὶ πλείοντες ἐν θηλάσῃ καὶ
κατὰ ξηρὰν ὁδοιποροῦντες καὶ μόνοι
καὶ μετὰ ἄλλων εὐρισκόμενοι. Ὁ-
φείλον δὲ νὰ προσεύχωνται ὀρθιοὶ
καὶ, ὡς λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον
«ἐστῶτες», ἐκτὸς ἐννοεῖται εὐλόγου
αἰτίας, καὶ ἐστραμμένοι πρὸς τὸν
ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, κάτω κύπτον-
τες τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἔ-
χοντες ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στή-
θους, ὅπως οἱ δοῦλοι ἴσταντο πρὸ
τῶν κυρίων αὐτῶν. Οὔτε τοὺς πό-
δας δὲν ἔπρεπε νὰ μετακινήσῃ
καὶ ἂν ὄφρις περιετυλίσσετο εἰς αὐ-
τούς, οὔτε νὰ ἀντιχαιρεθῶσι καὶ ἐν

ὕπὸ τοῦ βασιλέως ἐχαιρετῶντο. Πολ-
λάκις ὁμῶς προσηύχοντο εἰ Ἰουδαί-
αι καὶ γοιυπετοῦντες καὶ πρηγεῖς κα-
τὰ γῆς πίπτοντες. Ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ
Ταλμουθ λέγεται πρὸς τοὺς ἄλλοις
καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι συνεί-
θιζον πρὶν ἢ προσευχηθῶσι νὰ ἴσταν-
ται πρὸ μιᾶς ὥρας ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
ἐμελλον νὰ προσευχηθῶσιν, ὅπως πε-
ρισυλλέξωσι τὸν νοῦν καὶ ἀφιερῶσω-
σι τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰς τὸν Θεόν.
Ἐξόχως δὲ ἀξιόμισθος ἐλογίζετο ἡ
προσευχή, ἂν ἐγίνετο ἐν τῇ συνα-
γωγῇ, ὅθεν καὶ τὸ ἕτερον ὄνομα, ὅ-
περ αὐτὴ ἔφερε, καλουμένη «οἶκος
προσευχῆς». Ἐκαστος δὲ Ἰουδαῖος
ὄφειλε πρῶτ' καὶ ἐσπέρας νὰ ἔρχη-
ται εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ νὰ προ-
σεύχηται· εἰδὸτι ἐν τῇ συναγωγῇ πρὸ
πάντων καθίστατο ἡ προσευχή αὐ-
τοῦ ἀκουστὴ εἰς τὸν Θεόν.

Τοιαῦται καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἦ-
σαν αἱ παραγγελίαι τῶν ραβδίνων
πρὸς ὁδηγίαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λα-
οῦ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς προσευχῆς, οὐ-
χι βεβαίως παντάπασιν ἄμοιροι καὶ
ἀπηλλαγμένοι σχολαστικότητος καὶ
ραβδινικῆς λεπτολογίας. 1) Ἀλλὰ
καθὼς πάντα τὰ ἄλλα οὕτω καὶ τὸ
ἱερώτατον καθήκον τῆς ἁγίας προ-
σευχῆς διεστράφη ἔπειτα καὶ ἐξη-
χρειώθη κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθή-
τως. Ἡ διαστροφή καὶ ἡ ἐξαχρείω-
σις αὐτὴ φαίνεται μὲν καὶ ἀλλαχοῦ
ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ὡς φέρ' εἰ-

πεῖν ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ Τελώνου
καὶ Φαρισαίου (Λουκ. ΙΗ', 10—
14), καὶ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ Εὐ-
αγγελίου, ἐνθα ταλανίζων ὁ Κύριος
τὴν διφθορὰν καὶ ἐξαχρείωσιν τῶν
γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ὀκτάκις
ἐπαναλαμβάνει τὸ «οὐαὶ ὑμῖν γραμ-
ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί»
(Ματ. ΚΓ', 13), φαίνεται δὲ καὶ ἐν
τῇ προκειμένῃ Εὐαγγελικῇ περικο-
πῇ. Ἐνταῦθα φαίνεται ἐκ πρώτης
ὄψεως ὅτι ὁ Ἰησοῦς προτιμᾷ καὶ συ-
νιστᾷ τὴν κατ' οἶκον καὶ κατ' ἰδίαν
προσευχήν ἐν σχέσει πρὸς τὴν κοινῇ
καὶ δημοσίᾳ γινομένην καὶ ἐν ταῖς
γωνίαις τῶν πλατειῶν ἰδοὺ τὰ λό-
για τοῦ Κυρίου: «Καὶ ὅταν προσεύ-
χη, οὐκ ἔση ὡσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅ-
τι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶ-
τες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι
τοῖς ἀνθρώποις· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅ-
τι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ
δέ, ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ τα-
μιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν
σου, πρόσευξαι τῷ Πατρὶ σου [τῷ] ἐν
τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων
ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ
φανερῷ». Ἐκ τῶν λόγων τούτων
σχηματίζει τις ἀμέσως τὴν ἰδέαν, ὅ-
τι προτιμότερον καὶ καλῆτερον εἶναι
νὰ προσεύχηται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ
οἴκῳ του κατὰ μόνας παρά εἰς τοὺς
τόπους τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ
λατρείας τοῦ Θεοῦ, ὅπου συνήθως

1] Βλ. καὶ τὸ φυλλάδιον τὸ ἐπιγραφόμενον «Ὁ Πλούσιος νεανίσκος» ὑπὸ Φιλοθέου
Βρυενίου Μητροπολίτου Νικομηδείας. Ἐν Κων]πόλει 1909 ἐν σελ. 4.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ

προσεύχονται οἱ ὑποκριταί· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀντίληψις καὶ ἐρμηνεία δὲν εἶναι ὀρθή· ἡ ἔννοια τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου εἶνε πολὺ διάφορος, ἐν αὐτῷ οὔτε οἱ κατ' οἶκον καὶ κατ' ἰδίαν γινομένη προσευχὴ συνιστάται ὡς προτιμότερα καὶ ἐπομένως ὡς ἀρεστὴ εἰς τὸν Θεόν, οὔτε ἡ δημοσίᾳ τελομένη ἀποδοκιμάζεται ὡς περιττὴ ἢ ὡς ἀπαρέσκουσα εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ τοῦ τόπου, ἐνθα γίνεται ἡ προσευχὴ, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ σκοποῦ, καθ' ὃν ἐκτελεῖται, καθὼς ὀρθῶς εἶπε καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐρμηνεύων τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου «ὁ τόπος οὐ βλάπτει, ἀλλ' ὁ τρόπος καὶ ὁ σκοπός». Καὶ τῷ ὄντι ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Κυρίου δὲν εἶνε οἱ Ἰουδαῖοι δὲν πρέπει νὰ προσεύχονται εἰς τὰς συναγωγὰς, ἀλλ' ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσεύχονται ἐν αὐταῖς, καθὼς προσεύχονται οἱ ὑποκριταί, δηλαδὴ πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ δοξασθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἡ προσευχὴ δέον νὰ τελῆται ὅπως γίνεται κατ' οἶκον ἐν πλήρει ἀφοσιώσει τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας πρὸς τὸν Θεὸν ἀνευ ἀνθρωπαρεσκείας, ἀνευ κοσμικῆς ματαιοφροσύνης καὶ ἰδιοτελείας· ἄλλως τε εἶναι γνωστὸν τὸ λόγιον τοῦ Σωτῆρος «οὐ γὰρ εἶσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματ. ΙΗ', 20), γνωστότατον δὲ ὑπάρχει ὅτι καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσηύχεται πάντοτε καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τῷ Νικῷ τοῦ Σολομῶντος ὁσάκις ἤρχετο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, ὅπου ἐδίδασκε καὶ ἔβαυματούργει· ὁμοίως δὲ ἔπραττον καὶ οἱ ἅγιοι αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι οἱ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀκολουθῶντες αὐτῷ καὶ τὰς διδασκὰς αὐ-

τοῦ ἀκροαζόμενοι. Ὡστε ἐξ ὧν τούτων γίνεται φανερόν καὶ εὐκόλως ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι ὅσα λέγει ἐνταῦθα περὶ προσευχῆς ὁ Ἰησοῦς δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι διάφορον ἔννοιαν καὶ νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀντίφασιν καὶ πρὸς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους λέγει ἀλλαχοῦ ὁ ἴδιος καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων. Ἐὰν δὲ περὶ προσευχῆς τοῦ λόγου ὄντος ἐνταῦθα, ὁ Κύριος ἐκφράζεται τοιοῦτοτρόπως, ὅπως ἐκφράζεται, ἐὰν εἰς τὴν προσευχὴν τὴν γινομένην δημοσίᾳ ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἀντιτάσῃ ἀμέσως τὴν κατ' οἶκον κατὰ μόνους γινομένην προσευχὴν, τοῦτο πράττει ἵνα δείξῃ καὶ διδάξῃ πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ προσευχὴ καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ δὴ καὶ ἐλέγχων τὴν ὑπόκρισιν, τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες εἰς τοὺς τόπους τούτους πρὸ πάντων ἐνησημενίζοντο νὰ προσεύχωνται, ἵνα φαίνωνται εἰς τὸν ἄλλον καὶ νομίζωνται καὶ θεωρῶνται ὡς ἄνθρωποι ἐνάρετοι, ὡς ἄνθρωποι εὐλαβέστατοι, καὶ ἅγιοι, «ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· οὐ... οὐκ ἔσῃ ὡς περ οἱ ὑποκριταί».

Αὕτη εἶναι ἡ ἔννοια τῶν ὑπὸ μελέτην κυριακῶν λογίων καὶ οὐχὶ ἄλλη τις διάφορος, ὅμως εἰς τὰς τάξεις ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι σήμερον ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ναοὺς καὶ σπανίως μόνον ἐπιφαίνονται ἐν αὐτοῖς, κατατάσσονται καὶ οἱ λέγοντες ὅτι προσεύχονται ἰδιαιτέρως ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὴν ἁγίαν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου. Ἀμφιβολία ἄρα δὲν ὑπάρχει ὅτι πλανῶνται πλάνην

μεγάλην καὶ οὗτοι, οἵτινες ἐξ ὀλιγορίας καὶ ψυχρότητος θρησκευτικῆς ἢ δι' ἓνα οἶον δήποτε ἄλλον συμφεροντολογικὸν καὶ κοσμικὸν ἐν γένει λόγον, φεύγοντες τὴν δημοσίαν προσευχὴν καὶ λατρείαν τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἱεροῖς ναοῖς, ὀχυροῦνται ὀπισθεν τῶν λόγων, τοὺς ὁποίους λέγει ὁ Κύριος ἐν τῇ προκειμένῃ Εὐαγγελικῇ περικοπῇ, ὁμιλῶν περὶ προσευχῆς. Τὰ λόγια ταῦτα πρέπει νὰ ἐρμηνεύωνται καὶ νὰ ἐννοῶνται καθὼς καὶ τὰ προηγουμένως περὶ ἐλεημοσύνης λεγόμενα· ὅπως ἐν οἷς λέγει ὁ Κύριος περὶ ἐλεημοσύνης, δὲν ἀπαγορεύεται τὸ ποιεῖν τὴν ἐλεημοσύνην ἐν γνώσει καὶ ἐνώπιον ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν αὐτὴν πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ δοξασθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ἐν οἷς λέγει περὶ τῆς προσευχῆς δὲν ἀποδοκιμάζεται τὸ προσεύχεσθαι δημοσίᾳ μετὰ ἄλλων, ἀλλὰ τὸ προσεύχεσθαι δημοσίᾳ πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ δοξασθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω μόνον ἐννοούμενα τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἐννοοῦνται ὀρθῶς. Πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν προκειμένου περὶ ἐλεημοσύνης καὶ ἐν γένει περὶ εὐποιίας ὀλίγον ἐνθυμοῦνται ὅσα λέγονται περὶ αὐτῆς ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, ὁσάκις ὅμως γίνεται λόγος περὶ τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ θείας λατρείας ἐν ταῖς ἱεροῖς ἡμῶν ναοῖς, ἵνα δικαιολογήσωσι τὰς συνεχεῖς αὐτῶν ἀπουσίας, δὲν λησμονοῦσι τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀποκρίνοντι, λέγοντες· «Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ Πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ,» ὡς ἐὰν διὰ τῶν λέξεων τούτων ἤθελε νὰ ἀπαγορεύσῃ ὁ Κύριος τὴν κοινὴν καὶ δημοσίαν ἐν τῇ ἐκ-

κλησίᾳ γινομένην προσευχὴν, ἢ ὡς ἐὰν ταύτης προετίμα τὴν κατ' οἶκον. Καὶ οἱ μὲν ἐπιλήτμονες τοῦ τρόπου καὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως, μεθ' ἧς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἐλεημοσύνη, δὲν εἶνε τοῦλάχιστον ἐπιλήτμονες τῆς εὐποιίας καὶ πάσης ἐν γένει ἀγαθοεργίας πρὸς τὸν πλησίον, ἀλλ' οἱ ἐνθυμούμενοι ὅσα ὁ Σωτὴρ διδάσκει περὶ τῆς ἁγίας προσευχῆς, προσεύχονται ἄρα γε ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν;

Παρόμοιον τι συμβαίνει καὶ εἰς ὅσα λέγει ὁ Κύριος εὐθύς μετὰ ταῦτα περὶ τῆς βαπτολογίας, ἤγουν τῆς περιττῆς καὶ ἀνοήτου πολυλογίας τῶν ἐθνικῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν. Καὶ ταῦτα παρερμηνεύονται παρ' ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι καὶ αἱ προσευχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν φαίνονται μακρὰ καὶ ἀτελεύτητοι. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι πλανῶνται, μὴ εἰδότες ἢ ἐκ προθέσεως διαστρέφοντες τὸ νόημα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τοῦτο σπανιώτατα καὶ οὗτοι παρευρίσκονται εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθείας καὶ προσευχὰς τῆς ἐκκλησίας, χαρακτηρίζοντες αὐτὰς ὡς βαπτολογίαν, πρὸ τῶσι δὲ τούτων τὸ καφφενεῖον, τὸ καπηλεῖον, τὸ θέατρον, τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ τὰς καθημερινὰς ἐν γένει διασκεδάσεις, χωρὶς νὰ συναισθάνωνται καὶ νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης αὐτῶν διαγωγῆς ἀτιμάζουσι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ, παρὰ δίδοντες ταῦτα εἰς τὴν περιφρόνη-

σιν καὶ τὴν χλεῦν τοῦ κόσμου καὶ ἰδίως τῶν ἄλλοσθῶν, καταθοροβοῦσι δὲ καὶ σκανδαλίζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλουστέρων, θεωμένων αὐτοὺς ἔξω τῶν ἱερῶν ναῶν διερχομένους τὰς ὥρας τῆς θείας λατρείας καὶ προσευχῆς, δεικνύουσι δὲ ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν συνησθάνθησαν τὰ ἱερά καὶ σωτηριώδη συναισθήματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἁγίας συγκινήσεως τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν, τῶν εισερχομένων ἐν ἀγίῳ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ ἀκροαζομένων τὰς ἱεράς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας. Ἐὰν δὲ συμβαίῃ νὰ παρατείνωνται τῷ ὄντι πολλάκις καὶ πέραν τοῦ δέοντος αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι διὰ τῶν ἀργῶν μελωδιῶν καὶ τῶν συχῶν ἐπαναλήψεων τῶν προσευχῶν καὶ τῶν ᾠσμάτων καὶ τροπαρίων συνεπέα καὶ τῶν ἐπανειλημμένων ἐνίοτε μηνυμάτων τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ, τοῦτο δὲν διαφεύγει βεβαίως σήμερον τὴν προσοχὴν τῶν ἱερῶν καὶ πεφωτισμένων ποιμένων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπαξίως τεταγμένων λειτουργῶν τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ ἀποτελεῖ ἄλλως τε τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας τῶν τοιούτων Χριστιανῶν ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ναῶν, καθ' ὅσον οὐδὲ οὗτοι βεβαίως ἀγνοοῦσιν ὅτι ἄλλο εἶνε βαττολογία καὶ ἄλλο ἐκτενὴς προσευχὴ καὶ θεία λατρεία, ἔχουσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὥρας καὶ στιγμὰς, καθ' ἃς συναισθάνονται μυχίως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ὅτι ἡ κυρία αἰτία τῆς τοιαύτης αὐτῶν διαγωγῆς

ἔγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ῥαθυμίαν, εἰς τὴν ῥαστώνην, εἰς τὴν θρησκευτικὴν ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς ὅ, τι ἱερὸν καὶ ὁσιον ἐνεφυτεύθη ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν παρὰ τῶν εὐσεβῶν γονέων καὶ ἰδίων παρὰ τῆς ἀγαπητῆς αὐτῶν μητρὸς.

Ἦδη λοιπὸν γινώσκουμεν οἱ μελετώντες τὴν Εὐαγγελικὴν ταύτην περικοπὴν ποῖον εἶνε τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀληθὴς αὐτῆς ἔννοια, ἤδη γινώσκουμεν ὅτι ἐν τῇ διδασκίᾳ ταύτῃ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδαμῶς ἀποδοκιμάζεται ἀλλ' οὐδὲ κἄν ἐν ἀμφιδόλῳ τίθεται ἢ ἐν ταῖς συναγωγαῖς δημοσίᾳ καὶ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων τελουμένη προσευχή, ἄρα οὐδὲ ἢ παρ' ἡμῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τελουμένη θεία λατρεία, ἢ ὅσον ὀφειλομένη καὶ πρέπουσα, ἄλλο τόσο καὶ ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος παντὶ Χριστιανῷ ὑπάρχουσα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδοκιμάζεται οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ ἡ Φαρισαϊκὴ ἀγυρτία καὶ ἢ ἐν ταῖς προσευχαῖς τῶν Ἰουδαίων κατὰ μίμησιν τῶν ἐθνικῶν παρεισφρήσασα βαττολογία· ἀπ' ἐτέρου δὲ διδάσκεται καὶ συνιστᾶται, ἵνα ἡ δημοσία καὶ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων προσευχόμενοι προσεύχωνται καθὼς θὰ προσηύχοντο κατ' ἰδίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν, πρὸς τὸν Θεὸν αἴροντες τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέποντες ἢ πρὸς δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν αὐτοῦ καὶ πρὸς ἄφεισιν τῶν ἐχυτῶν ἁμαρτιῶν, ἐπίτευξιν δὲ τῶν θείων χαρίτων καὶ εὐλογιῶν,

καθὼςον τοιαύτη μόνον προσευχὴ ἀναβαίνει ὡς θυμίαμα εὖσμον ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου: «καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.» Περὶ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ὑποκριτῶν τῶν προσευχομένων, ἵνα φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις, ὁ Σωτὴρ λέγει «ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν,» ὁ ἔστι λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τῆς προσευχῆς αὐτῶν· ἔστι δὲ οὗτος, ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, ἡ ἀποδιδόμενη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τὴν ὑπόκρισιν αὐτῶν ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἀληθινὴν εὐλάβειαν καὶ ἁγιότητα, ἀλλὰ παρὰ τῷ Θεῷ, τῷ ἐτάζοντι καρδίας καὶ νεφροῦς, ἢ προσευχὴ αὐτῶν οὐδεμίαν ἀξίαν, οὐδεμίαν χάριν, οὐδένα μισθὸν ἔχει οὔτε ποτὲ θὰ ἔχη.

Ἀπορρίψωμεν λοιπὸν πᾶσαν μωρὰν καὶ ἀνόητον ἐρμηνείαν καὶ ἐξηγήσιν τῶν θείων ῥημάτων τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ προσερχώμεθα πάντοτε τακτικῶς εἰς τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ναοὺς εἰς τοὺς τόπους τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ θείας λατρείας, ἵνα λαμβάνωμεν τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν τοῦ Ὑψίστου, ἀναφωνοῦντες καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ προφήτου τοῦ ἀρχαίου Ἰσραήλ:

«Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων, ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου, ἡ καρδία μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα.» (Ψαλ. ΠΓ').

† Ο ΠΡ. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΓΟΥ

Ἐν τῷ ἔργῳ «Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος» τοῦ πατρὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας κ. Jean Baptiste 1) ἀναφέρονται μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐκχωσθέντων καὶ τὰ ἐπόμενα:

«Ἐν ἄλλο μνημεῖον, πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Πάγου, λίθος τετραγώνος μετὰ

τῆς ἐπιγραφῆς ΠΗΝΗ. V. Φυσικῶς, ἀφοῦ ἀνέγνωμεν τοῦτο, ἐγεννήθη ἐν ἡμῖν ἡ ἐπιθυμία νὰ μάθωμεν, τί ἐσήμαινεν ἡ λέξις, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς ὑποθέσεις, ἃς συνελάβομεν τὸ αἴνιγμα ἔμενεν ἄλυτον. Ἡρωτήσαμεν τότε τὸν πρόφην ἰδιοκτήτην Ὁσμᾶν ἐφέντην, διὰ νὰ μάθωμεν τοῦλάχιστον ποῦ ἦτο ἡ ἐπιγεγραμ-

1) Ἴδε σχετικὴν βιβλιοκρισίαν ἐν τῷ 48 φυλλαδίῳ τοῦ «Ἱ. Πολυκάριου».

μένη αὐτῆ πέτρα, τὴν ὁποῖαν οὗτος εἶχεν ἐκχώσει.—«Ὅταν, εἶπεν, κατεγινόμεν νὰ κάμω κύλισμα εἰς τὸ μέρος, τὸ πρὸς τόπον τῆς οἰκίας μου ταύτης, ἦτοι τὸ στρέμμα, ὅπερ κεῖται παρὰ τὸν δρόμον τοῦ Μπουτζᾶ, εὐρισκόν πάντοτε μνήματα παλαιά· εἰς ἓν τούτων, τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς τὸ μέσον καὶ προσεπάθησα νὰ τὸ ἀνοίξω μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς, διότι ἐφαίνετο τὸ καλλίτερον, εὐρον ὀλίγα ὀστᾶ καὶ ἓν ὑάλινον ἀγγεῖον πολὺ ὠραῖον, ὅπως διόλου ἀνέπαφον καὶ καλῶς προφυλαγμένον· τοῦτο ἐπώλησα τέσσαρα μετρήτια μὲ ἓν λυχνάριον κεράμινον. Ἡ πέτρα δὲ αὐτῆ, ἡ ὁποία ἦτο ἄνωθεν καὶ εἶχεν, ὡς παρατηρεῖτε, τὰ γράμματα αὐτά, ἐπειδὴ δέν μοι ἐχρησίμευεν εἰς τίποτε, τὴν ἐσήκωσα καὶ τὴν ἔφερα ἐδῶ διὰ νὰ ἀκουμβῶ μερικὰ ἀντικείμενα τοῦ μαγειρείου μου. Τὸν τάφον, ἀφοῦ ἠρεύνησα καλῶς καὶ οὐδὲν ἄλλο εὐρον, ἠναγκάσθην νὰ γεμίσω καὶ πάλιν καὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἐργασίαν μου.» Τοσαῦτα μᾶς εἶπεν ὁ πρόφην ἰδιοκτῆτης, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἠδυνήθημεν νὰ συμπεράνωμεν, οὐδὲ νὰ ἐξηγήσωμεν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, τί ἐσήμαινεν ἡ ἐπιγραφή.

Ἡμέραν τινά, ἐνῶ κατεγινόμεν μελετῶν τοὺς Μπολλαντιστιάς, ὅπως εὐρω τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἐν τῷ ἰδίῳ κεφαλαίῳ οἱ ὀφθαλμοί συναντῶσι τὸ ἐξῆς χωρίον:

«M. Hieronymi hoc die its habet: Rodonis, Artematis, Polycarpi Episcopi, Pœnes, Dionysii et aliorum VI item Pœnes et aliorum V». Ἦτοι τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου (τοῦτο εἶνε μικρὸν τι μαρτυρολόγιον) κατὰ τὴν 23ην Φεβρουαρίου ἀναφέρει τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ὃν ἔλαβον ἐν τῷ σταδίῳ τῆς Σμύρνης κατὰ τὸν δεύτερον μ. χ. αἰῶνα ὁ Ῥοδίῶν, ὁ Ἄρτεμας, ὁ Πολύκαρπος ὁ ἐπίσκοπος, ὁ Πιόνιος ὁ Γερμανικός, ὁ Διονύσιος καὶ πέντε ἢ ἕξ ἄλλοι μάρτυρες τῆς πίστεως. Οἱ αὐτοὶ Βολαντισταὶ ἀφοῦ ἀνέφερον τὰς λέξεις ταύτας τοῦ μαρτυρολογίου τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἐπισυνῆψαν τὰ ἀκόλουθα: Qui hic Pœnes dicitur Pionius videtur esse, de quo istinc; at Dionysius et alii undecim an sint Philadelphenses, illi qui post S. Polycarpum coronati sunt, haud temere audemus statuere. Δύναται τις νὰ φαντασθῆ ποία ὑλῆρξεν ἡ χαρὰ ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ χωρίου τούτου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιγραφήν, ἣν κατεῖχομεν ΠΗΝΗ V.

«Πιόνιος καὶ οἱ πέντε αὐτῶν συμμαρτυρήσαντες.» Γνωστόν, ὅτι τὸ Λατινικὸν στοιχεῖον V σημαίνει τὸν ἀριθμὸν 5. Ἄρα ὁ ἐπιτύμβιος οὗτος λίθος ἠδύνατο νὰ εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις ἐτέθη ἐπὶ τοῦ μνήματος τοῦ Ἁγίου Πιονίου μετὰ τῶν πέντε αὐτοῦ συμμαρτύρων, οἵτινες εἶχον ταφῆν κατὰ τὴν θέσιν ταύτην, ὅπου βραδύτερον

ἀνηγέρθη ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου περὶ τὸν τέταρτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, ὡς τοῦτο ἠκούσαμεν καὶ ἀπὸ τοῦ σιόματος τοῦ διαπρεποῦς χριστιανολόγου Κ. Γ. Λάμπάκη, ὅστις τετράκις εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸν τόπον. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι οἱ Συναξαρισταὶ μεταφράζουσι τὴν ἑλληνικὴν λέξιν ΠΗΝΗ διὰ τῆς λέξεως Pœnes. Γνωστόν ἐπίσης, ὅτι τὸ (H) τὸ ἑλληνικὸν προσφέρεται λατινιστὶ (eta) Πήνης ἄρα γίνεται λατινικὸν Pœnes ἀφοῦ καὶ τὸ πρῶτον (H) μεταφράζεται διὰ τῆς διφθόγγου (oe). Ὅσον ἀφορᾷ τὸ στοιχεῖον V, πῶς δηλαδὴ νὰ τεθῆ παρὰ τῇ ἑλληνικῇ λέξει Πήνη ἀντὶ τοῦ E, τοῦτο ἦτο συνηθέστατον κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας καὶ φέρομεν παραδείγματα τὰ PAYLUS et secunda ΖΗΣΕΤΕ ἢ ΕΡΜΟΓΕΝΕΣ VIVAS κ. λ. π. Ἐν ταῖς κατακόμβαις τῆς Ρώμης ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή DOMUS PETRI E. Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχη τὸ ζήτημα ἡμῶν τοῦτο, ἡ γνώμη αὐτῆ δὲν εἶνε ἰδική μας, ἀλλὰ τῶν Ἁγιοβιογράφων ἢ συναξαριστῶν, οἵτινες παρεδέχθησαν, ὅτι ἡ λέξις Pœnes φαίνεται νὰ σημαίνῃ τὸ ὄνομα Πιόνι-

ος ἦτοι Pionius, ὅστις μετὰ πέντε ἄλλων ἁγίων μαρτύρων ἐμαρτύρησεν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐνθα καὶ ὁ Ἱερὸς Πολύκαρπος εἰς τοὺς χρόνους τῶν πρώτων διωγμῶν, οὓς εἶχεν ἐξεγείρει ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ἀπιστία.

Ἀπορίας ἄξιον εἶνε ἡδη, πῶς ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περιεκείμενον νέφος μαρτύρων, περιζητοῦμεν ἄλλων μερῶν μάρτυρας, εἰς ὄνομα τῶν ὁποίων νὰ ἐγείρωμεν μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ νὰ συστήσωμεν πανηγύρεις, ἐνῶ οἱ ἡμέτεροι πρωταθληταὶ καὶ πρωτομάρτυρες κεῖνται ἐπιλεησμένοι καὶ ἄγνωστοι ἐπὶ αἰῶνας ὅλους καὶ ἴσως καὶ αὐτὸ ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἱεροῦ Πολυκάρπου θὰ ἐνομιζέτο ἄσημον ἢ ἁγίου Δυτικῆς τινος Ἐκκλησίας μέχρι σήμερον, εἰμὴ ὁ κ. Γ. Λαμπάκης ἤρχετο νὰ ὑπενθυμίση οὐ μόνον τὸν πάτριον Ἁγίον τῆς πόλεως, ἀλλὰ νὰ δείξῃ ἡμῖν καὶ τὸν τόπον, εἰς ὃν οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων καὶ τῶν μετὰ τούτους αἰῶνων ἐπανηγύριζον καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν δοξάσαντα αὐτὸν Κύριον, καὶ ἀεγίνωσκον ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ πρὸς τοὺς πιστοὺς.

B. ΜΥΡΣΙΛΙΔΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐν τῷ ὄπ' ἀρ. 97 φυλλ. τοῦ «Ἱ. Πολυκάρπου» παρεσέφθησαν τὰ ἐξῆς τυπογραφάματα ἐν τῷ λόγῳ τοῦ κ. Ν. Καπετανάκη Γυμνασιάρχου τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς.

Σελ. 1571	στηλ. α'	στίχ. 21	ἀντὶ	Συήγουν	γραπτ.	Συήγουν
> 1573	> α'	> 1	>	αὐτῶν	>	αὐτοῦ
> 1576	> α'	> 24	>	εὐμενεῖς	>	δυσμενεῖς
> 1578	> β'	> 35	>	της	>	τις
> 1589	> β'	>	>	λαλοῦμεν	>	θὰ εἴπωμεν

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἀγγέλλεται εἰς τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα τῆς Σμύρνης ὅτι ἀπαγορευθείσης ὑπὸ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως ἕνεκα τοῦ ὑπάρχοντος στρατιωτικοῦ νόμου τῆς ἐτησίας ἐπὶ τοῦ Πάγου τελετῆς τοῦ προσκυνήματος ἐπὶ τοῦ σταδίου, ἔνθα ἔμαρτύρησεν ὁ Ἱερὸς Πολύκαρπος, Πολιοῦχος Σμύρνης, ἡ ἐορτὴ τελεσθήσεται σήμερον Σάββατον 23 ἐνεστῶτος μηνός, δι' ἀρχιερατικῶν λειτουργιῶν ἐν μονοεκκλησίᾳ ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἐκκλησίαις Ἀγ. Βουκόλου καὶ ἄνω συνοικίας. Διὸ πάντες προτρέπονται ὅπως παραστῶσιν εἰς αὐτήν, ἐπιδεικνύοντες οὕτω τὸν σεβασμὸν αὐτῶν εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦτον τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως. Τὰ σχολεῖα θὰ ἀργῶσι καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τῶν Διδασκάλων ἐντέλλονται, ὅπως προσέλθωσιν ἐπίσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

ἈδριονΚυριακὴν 24 Φεβρουαρίου οἱ Ἱεροκήρυκες τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «Εὐσεβείας» θὰ κηρύξωσιν ὡς ἑξῆς :

Ὁ Ἱερολογ. κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ Ἱερῷ ναφ̄ ἁγ. Γεωργίου.

Ὁ Ἱερολ. κ. Π. Παπαδήμου π. μ. ἐν τῷ Ἱερῷ ναφ̄ ἁγ. Δημητρίου.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Κατιναβάκης π. μ. ἐν τῷ Ἱερῷ ναφ̄ ἁγ. Μαρκέλλας.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ Ἱερῷ ναφ̄ Τιμίου Προδρόμου (Σχοιναδίκια).

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμολ. Σακελλάριον κ. Σταμάτιον Δόβολαν (Καϊσλάρ). — Ἱερολογ. Ἱεροδιάκονον κ. Ἰωάννην (Δάργανα—Κύπρον), καὶ κ. κ. Γεώργιον Σ. Δομβαρδᾶν (Ἀγ. Κήρυκα—Ἱκαρίας) καὶ Πασχάλην Μιχαηλίδην (περιοδεύοντα). Ἐπιστολαὶ σας ἐλήφθησαν. Ἀπάντησιν ταχυδρομικῶς.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ἐγγίζει ὁ καιρὸς τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου ἔτους τοῦ περιοδικοῦ, παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομὰς των, ὅπως σπεύσωσι νὰ κανονίσωσι τοὺς λογαριασμοὺς των, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ διὰ τοῦ « Ἱεροῦ Πολυκάρπου » ἐπιδικώμενον ἱερὸν καὶ ἐθνωφελές ἔργον ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ὑλικῆς συνδρομῆς παντὸς εὐσεβοῦς χριστιανοῦ, ὅστις πρέπει νὰ θεωρῇ ἀπαράβατον καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν τὴν καταβολὴν τοῦ εὐτελοῦς ἄλλως τε τιμήματος τῆς ἐτησίας συνδρομῆς τοῦ φύλλου.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Σμύρνη	Γρ. ἀργ.	24
» ταῖς ἐπαρχίαις.	»	30
» τῷ ἐξωτερικῷ	φρ. χρ.	7
» Ἀμερικῇ	φρ. χρ.	10

Ἐκαστον τεῦχος μεταλ. 2

Ἱπεύθυνος : Π Γ. ΔΟΥΚΕΛΛΗΣ = Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ο ΕΡΜΗΣ».